

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Національний університет «Львівська політехніка»

КАХНИЧ ВОЛОДИМИР СТЕПАНОВИЧ

УДК 378.1:34.(477.83-25)(092) «16/19»

**СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК
ПРАВОВОЇ ОСВІТИ ТА НАУКИ
НА ЮРИДИЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ
ЛЬВІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ (XVII–XX СТ.):
ІСТОРИКО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ**

12.00.01 – теорія та історія держави і права;
історія політичних та правових учень

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Львів – 2012

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі історії держави, права та політико-правових учень Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент
Кольбенко Андрій Володимирович,
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
доцент кафедри історії держави, права
та політико-правових учень

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор,
Заслужений юрист України
академік Національної академії
правових наук України,
Святоцький Олександр Дмитрович,
головний редактор
юридичного журналу «Право України»

кандидат юридичних наук, доцент
Жаровська Ірина Мирославівна,
Львівська комерційна академія,
доцент кафедри теорії держави і права

Захист відбудеться «___» червня 2012 р. о ___ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 35.052.19 у Національному університеті «Львівська політехніка» (79008, м. Львів, вул. Князя Романа, 1-3, ауд. 301 XIX навчального корпусу)

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету «Львівська політехніка» (79013, м. Львів, вул. Професорська, 1)

Автореферат розісланий «___» травня 2012 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. Ю. Настасяк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Університетська юридична наука та освіта України відіграла особливу роль у становленні професійної спільноти юристів й утвердженні їхньої інтелектуальної самостійності. Тому її фундаментальні напрацювання нерозривно пов'язані з європейською правовою традицією, із формуванням уявлення про право як систему, що органічно розвивається за внутрішніми механізмами.

Сучасна юридична спільнота не зможе утвердити свою інтелектуальну самостійність, ідентифікувати себе в культурі без дослідження власної внутрішньої історії, яка у професійній свідомості не має бути заглиблена в політичні, економічні та інші процеси «зовнішньої історії». Зараз доводиться спостерігати за неухильним бажанням низки учених-юристів вписати правознавство в історію наукової раціональності, визначити його постулати як наслідки панівної наукової парадигми. Однак, якщо визнати, що право має віддиференційований характер, є відносно самостійним соціокультурним інститутом, а юристи виконують у суспільстві специфічні функції, то неможливо відкинути й те, що юридична спільнота має не тільки власний предмет дослідження, а й свою професійну культурну традицію, яка потребує ґрунтовного вивчення з боку юристів як її носіїв.

Становлення цієї традиції на українських, зокрема західноукраїнських, землях нерозривно пов'язане з освітньою та науковою діяльністю Львівського університету, юридичний факультет якого був і досі є визнаною правничою школою. На факультеті в усі його історичні часи працювали видатні юристи-вчені та педагоги, які не тільки заклали освітні традиції університету у сфері правознавства, а й сформували основи наукового правознавства, що стали історичною основою для сучасних української, польської, австрійської та російської юридичної науки. Наукові школи юридичного факультету створили оригінальні теорії, без яких важко уявити цілісну історію правової думки. Ці теорії не тільки є предметом дослідження сучасних науковців, а й надалі розвиваються, збагачуються за нових історичних умов. Тож актуальність наукової й освітньої спадщини тривалої історії юридичного факультету Львівського університету зумовлює потребу комплексного, системного дослідження.

Вивчення історичної складової юридичної освіти та науки у Львівському університеті актуальне також з позиції деідеологізації університетської традиції. Юридична освіта і наука у Львівському університеті є результатом інтелектуальних зусиль представників багатьох народів. Саме вони піднесли юридичну освіту і науку у Львові до європейського рівня, утвердили її як невіддільну складову частину європейського освітнього та наукового простору.

Юридична освіта і наука у Львівському університеті мають глибокі коріння та власну традицію розвитку. Актуальність дослідження продиктована необхідністю наукового осмислення цієї традиції.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана в рамках планових наукових досліджень кафедри історії держави, права та політико-правових учень Львівського національного університету імені Івана Франка за темою «Актуальні проблеми історії держави і права та політико-правових учень» (номер державної реєстрації 0109U004350).

Мета і завдання дослідження. *Метою* роботи є комплексний всебічний науковий аналіз юридичної освіти та науки на юридичному факультеті Львівського університету.

Для досягнення мети поставлено такі *завдання*:

– схарактеризувати вивчення юридичних дисциплін у Львівському університеті від часу його заснування в 1661 р. та визначити головні передумови і причини заснування у Львівському університеті наприкінці XVIII ст. юридичного факультету;

– відтворити та схарактеризувати кафедральну структуру й професорсько-викладацький склад юридичного факультету Львівського університету упродовж 1784–1939 років з акцентом на історичних портретах його найвідатніших викладачів;

– проаналізувати навчальні програми, зокрема тематику лекційних курсів і практичних занять на юридичному факультеті в зазначений період, схарактеризувати діяльність наукових інститутів юридичного факультету;

– висвітлити наукові зацікавлення та науковий доробок викладачів юридичного факультету Львівського університету і на їх основі простежити формування основних юридичних наукових шкіл та напрямів Львівського університету останньої чверті XIX – першої третини XX ст.;

– схарактеризувати головні наукові школи юридичного спрямування Львівського університету останньої чверті XIX – першої третини XX ст.;

– простежити внесок українських правників у розвиток юриспруденції у Львівському університеті впродовж XIX – першої третини XX ст.;

– відтворити хронологію перебування на посаді деканів юридичного факультету Львівського університету за 1784–1939 роки;

– розглянути юридичний факультет Львівського університету на тлі трансформацій цього вищого навчального закладу і визначити специфіку діяльності юридичного факультету в різні періоди історії Львівського університету (за часів Йосифінського університету (1784–1805), Львівського ліцею (1805–1817), Францисканського університету (1817–1918), Університету Яна Казимира у Львові (1919–1939), Українського таємного університету у Львові (1921–1925)).

Об'єкт дослідження – юридична освіта та наука у Львівському університеті.

Предмет дослідження – кафедральна структура і професорсько-викладацький склад юридичного факультету Львівського університету та забезпечений ними навчальний і науковий процес, зокрема формування і розвитку

головних юридичних наукових напрямів і шкіл; наукові погляди видатних юристів – професорів юридичного факультету Львівського університету.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становить система концептуальних підходів та загальнонаукових і спеціально-наукових (спеціально-правових) методів. Комплекс методів зумовлений насамперед використанням сукупності концептуальних підходів, серед них – міждисциплінарний, що викликаний специфікою об'єкта, предмета і завдань дослідження. Під час написання дисертації використано інституціональний, антропологічний та психологічний методи, філософські методи аналізу і синтезу, індукції, дедукції, екстраполяції. У вивченні концепції творчості викладачів юридичного факультету важливе місце посів біографічний метод, який можна розглядати як спеціальний метод історико-правової науки. У дослідженні широко застосовано порівняльно-історичний метод, зокрема для виявлення та класифікації наукових шкіл. Використано і специфічний інструментарій для аналізу навчального процесу на юридичному факультеті – хронологічний, статистичний метод та метод аналізу документів.

Хронологічні межі дослідження охоплюють 1661–1939 роки. Нижня хронологічна межа продиктована тим, що від часів заснування Львівського університету 1661 р. і за часів перебування цього вищого навчального закладу під керівництвом єзуїтів (до 1773), попри те, що в його структурі не було юридичного факультету, університетські навчальні програми передбачали спершу вивчення церковного (канонічного) і римського права, а згодом – і різних напрямів світського права. Ще одна важлива дата – 1784 р., коли у факультетській структурі Львівського університету засновано юридичний факультет, на якому розпочалось систематичне викладання правових дисциплін і формування наукових напрямів юридичного профілю. Верхня хронологічна межа дослідження обґрунтована трансформаціями, що відбулись у Львівському університеті після встановлення на західноукраїнських землях у 1939 р. радянської влади.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше у вітчизняній історико-правовій науці здійснено комплексний, системний аналіз розвитку юридичної науки та освіти у Львівському університеті впродовж 1661–1939 років.

Наукова новизна проведеного дослідження конкретизована в тому, що *уперше:*

- історію розвитку юридичної освіти та науки у Львівському університеті розглянуто як процес формування професійної юридичної спільноти та її професійної культурної традиції на західноукраїнських землях від кінця XVIII ст. до першої третини XX ст.;

- встановлено, що розвиток юридичної освіти та науки є єдиним цілісним історико-правовим процесом, у якому взаємний вплив юридичної

освіти та науки є визначальним, про що свідчить послідовність якісних змін у юридичній освіті та науці;

– визначено істотні ознаки наступності як невіддільної складової частини процесу розвитку юридичної освіти та науки у Львівському університеті, показано послідовність й особливості розвитку континентальної юридичної догматики (догматична школа юриспруденції) та раціоналістичної школи природного права (натуралістична юриспруденція), світоглядно похідних від них історичної та соціологічної шкіл права;

– здійснено періодизацію (виділено періоди й етапи розвитку) історії юридичної освіти та науки у Львівському університеті за критеріями організаційних та якісних змін в освіті й науці;

– описано процес інституціоналізації та організації юридичної освіти й науки у Львівському університеті від 1661 р., реконструйовано кафедральну структуру юридичного факультету Львівського університету від 1784 р. до 1939 р. (з автентичними назвами кафедр), простежено історичні витоки сучасних кафедр, відтворено структуру наукових інститутів юридичного факультету, котрі в 1919–1939 роках були фактичними відповідниками кафедр;

– висвітлено концептуальні засади юридичної освіти у Львівському університеті, її історичні принципи, оцінено основні ідеї підвищення ефективності освіти, проаналізовано навчально-методичне забезпечення навчального процесу й методичне забезпечення наукового процесу;

– схарактеризовано становлення і розвиток основних наукових напрямів та шкіл юридичного спрямування у Львівському університеті в останній чверті XIX – у першій третині XX ст.;

удосконалено:

– проблемну історіографію, тобто аналіз нагромаджених знань про історію юридичної освіти та науки у Львівському університеті;

– джерельну базу дослідження через її систематизацію, залучення до наукового обігу неопублікованих архівних матеріалів;

– біографістику проблеми шляхом відтворення діяльності, педагогічного та наукового доробку професорсько-викладацького складу юридичного факультету впродовж 1784–1939 років;

набули подальшого розвитку:

– аргументи про роль юридичного факультету Львівського університету як освітнього й наукового центру на західноукраїнських землях, за активної участі якого професійна юридична спільнота ознайомлювалась з передовими європейськими правовими ідеями та вченнями;

– ідеї про вагомий внесок наукових і педагогічних шкіл юридичного факультету Львівського університету у становлення української професійної юридичної спільноти, української юридичної науки та систематичної юридичної освіти.

Практичне значення дисертаційної роботи полягає в можливості використання її матеріалів для написання енциклопедичних статей про юридичний факультет Львівського університету, його структурні підрозділи, а також викладачів; для написання монографії «Юридична освіта і наука у Львівському університеті в 1661–1939 роках» та книг про Львівський національний університет імені Івана Франка загалом, про окремі періоди його історії, наприклад, про Францисканський університет чи Університет Яна Казимира у Львові з акцентом на розвитку української юридичної освіти і науки. Дисертація стане у пригоді науковцям, котрі вивчають історію права та політико-правових учень, адже вона містить чимало матеріалів, зокрема, про ХІХ – першу третину ХХ ст. Вони ж можуть бути застосовані і для написання підручників та посібників з дисциплін кафедри історії держави, права та політико-правових учень юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка.

Апробація результатів дисертації. Дисертація обговорювалась на кафедрі історії держави, права та політико-правових учень юридичного факультету Львівського університету та наукових семінарах. Науковий доробок у площині об'єкта дослідження був апробований у доповідях і повідомленнях на 14 науково-практичних конференціях: Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання державотворення в Україні очима молодих вчених» (м. Київ, 23–24 квітня 2009 р., 23 квітня 2010 р.); VII, IX, X Міжнародних студентсько-аспірантських наукових конференціях «Правова система, громадянське суспільство та держава» (Львів, 24–26 квітня 2009 р., 14–16 травня 2010 р., 6–8 травня 2011 р.); Міжнародній науковій конференції «Актуальні проблеми історії держави і права країн Центрально-Східної Європи (присвячена 150-річчю від дня народження О. Бальцера)» (м. Львів, 24–25 квітня 2009 р.); XVI, XVIII регіональних науково-практичних конференціях «Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні» (м. Львів, 8–9 лютого 2010 р., 26–27 лютого 2012 р.); Студентсько-аспірантській науковій конференції «Конституція Пилипа Орлика 1710 р. – визначна пам'ятка українського права» (присвячена 300-річчю прийняття Конституції гетьмана Пилипа Орлика) (м. Львів, 28 квітня 2010 р.); Аспірантсько-студентській науковій конференції «Професор Володимир Семенович Кульчицький – видатний історик права Львівського національного університету імені Івана Франка» (присвячена пам'яті проф. В. С. Кульчицького) (м. Львів, 22 грудня 2010 р.); XXIV, XXV Міжнародних історико-правових конференціях «Наукова спадщина професора В. С. Кульчицького і сучасність» (м. Львів, 28 квітня – 1 травня 2011 р.); «Судова влада в Україні і світі: історія, сучасність, перспективи розвитку» (м. Саки, 16–18 вересня 2011 р.); Міжнародній щорічній науковій конференції молодих вчених, аспірантів і студентів «Актуальні проблеми теорії та історії прав людини, права і держави» (присвячена пам'яті видатних вчених-юристів П. О. Недбайла, О. В. Сурілова, В. В. Копейчикова) (м. Львів,

18–19 листопада 2011 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми становлення і розвитку правової системи України» (м. Харків, 25–26 листопада 2011 р.)

Публікації. Основні положення й висновки дисертаційної роботи викладено у 20 публікаціях, з яких 6 – наукові статті, опубліковані у фахових виданнях, та 14 – у збірниках тез доповідей і повідомлень на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації зумовлена метою і завданнями дослідження та складається зі вступу, п'яти розділів, які об'єднують одинадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг основного тексту становить 194 сторінки, список використаних джерел займає 46 сторінок (413 найменувань) і додатки – 16 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації; встановлено зв'язок роботи з науковими програмами; визначено мету і завдання, об'єкт, предмет та методологію дослідження; розкрито наукову новизну і практичне значення його результатів; наведено дані про їх апробацію, про публікації, структуру й обсяг дисертації.

Розділ 1 «Історіографія та джерельна база дослідження» складається з двох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 «Історіографія дослідження»* висвітлено історіографію дослідження юридичної науки та освіти на юридичному факультеті Львівського університету упродовж 1661–1939 років. Проаналізовано праці найвідоміших учених, котрі цікавились і цікавляться цією проблематикою, насамперед українських науковців, викладачів юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, зокрема професора Б. Тищика, професора І. Бойка, доцента Т. Андрусая, викладачів історичного факультету цього вищого навчального закладу В. Качмара та М. Мельника, а також сучасних польських дослідників А. Редзика та М. Питер.

У *підрозділі 1.2 «Джерельна база дослідження»* проаналізовано джерела, зокрема архівні матеріали 26-го фонду Державного архіву Львівської області (ДАЛО), а також архівні справи за 1939 р. Архіву Львівського національного університету імені Івана Франка, інші опубліковані та неопубліковані документальні джерела архівних фондів (понад 70 неопублікованих документів). До опублікованих джерельних матеріалів належать передусім публікації статистичного характеру XIX – першої третини XX ст. викладачів університету з різних питань юридичної проблематики.

Розділ 2 «Методологічні засади дослідження» присвячено системі концептуальних підходів та методів дослідження. Застосування антропологічного підходу дало змогу висвітлити роль людини в діяльності юридичного

факультету на українських землях, у його позитивному сприйнятті українським населенням, у розвитку самоврядування, судочинства та збереженні давньоруських (давньоукраїнських) правових звичаїв. Для виявлення і дослідження зовнішніх чинників використано діалектичний підхід. Ґрунтовнішому дослідженню внутрішніх та зовнішніх чинників, які впливали на поширення й еволюцію юридичного факультету Львівського університету, слугують потребовий та цивілізаційний підходи. На основі потребового підходу проаналізовано роль і значення юридичного факультету для задоволення економічних, соціальних, культурних та правових потреб суспільства. Цивілізаційний підхід дав змогу розглянути історію правової освіти і науки на юридичному факультеті як складне історико-правове явище, що сприяло розвитку самоврядування і судочинства на українських землях, збереженню й еволюції правових звичаїв українського народу, формуванню його правової свідомості та культури. Зазначені концептуальні підходи реалізуються за допомогою низки загальнонаукових та спеціально-наукових (спеціально-правових) методів.

Завдяки вказаним підходам та методам ґрунтовно досліджено причини й умови виникнення, розвитку та особливості діяльності юридичного факультету Львівського університету в різні історичні періоди, перетворено розрізнений матеріал на комплексне наукове дослідження.

Розділ 3 «Становлення юридичної освіти та науки у Львівському університеті» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 3.1 *«Заснування Львівського університету та курси права у його навчальних програмах (1661–1773)»* зазначено, що привілей Яна II Казимира від 20 січня 1661 р., згідно з яким школу при Львівській єзуїтській колегії було перетворено на університет, передбачав дозвіл на заснування в новоствореному вищому навчальному закладі юридичного факультету («обох прав»). Проте в перший період існування Львівського університету (1661–1773) у його структурі юридичного факультету не було. У другій половині XVII – на початку XVIII ст. у Львівському університеті з юридичних дисциплін викладали насамперед канонічне право на теологічному факультеті. Згодом, намагаючись забезпечити високий рівень освіти для задоволення потреб не тільки духовенства, а й представників політичної еліти, єзуїти заснували при Львівському університеті шляхетський конвікт (початок XVIII ст.) та Шляхетську колегію (1749), де, зокрема, викладали світські напрями юриспруденції. Однак скасування ордену єзуїтів в 1773 р. спричинило припинення діяльності Львівського університету, тому розвиток юридичної освіти та науки в перший період його існування не набув поширення.

У підрозділі 3.2 *«Утворення та розвиток юридичного факультету Львівського університету: кафедральна структура, професорсько-викладацький склад, наукові праці (1784–1871)»* з'ясовано, що відновлення Львівського університету 1784 р. австрійським цісарем Йосифом II було викли-

кане бажанням австрійської влади виховати освічений і професійний чиновницький апарат для Королівства Галичини та Лодомерії – нової провінції Австрійської імперії з центром у Львові, створеної з українських і частково польських етнічних земель після першого поділу Речі Посполитої в 1772 р. Велика роль у вихованні державних чиновників покладалася на юридичний факультет Львівського університету, створення якого проголошувалось у привілеї Йосифа II від 1784 р. про відновлення університету у Львові. На початку діяльності юридичний факультет Львівського університету складався з чотирьох кафедр, а саме: кафедри політичних учень й австрійського законодавства, кафедри природного права, права народів та інституцій, кафедри цивільного, пандектного та кримінального права і кафедри канонічного права.

У підрозділі 3.3 «Характерні риси навчального процесу на юридичному факультеті Львівського університету (1784–1871)» встановлено, що наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст. навчання й викладання на юридичному факультеті Львівського університету відбувалось німецькою мовою. Лише з 1860-х років до цього процесу залучали українську та польську мови. Навчальні програми юридичного факультету Львівського університету в 1784–1871 роках охоплювали всі основні галузі юридичної науки (історію держави і права, римське право, німецьке право, канонічне право, адміністрацію, європейську статистику, австрійське загальне приватне право, австрійський цивільний процес, австрійське кримінальне право, європейську філософію права, європейське міжнародне право, торговельне та вексельне право, судову медицину, фінансове право, економіку, державне право конституційних монархій, австрійське загальне фінансове законодавство, австрійське політичне законодавство, австрійське гірниче право, державні розрахунки тощо). Засвоєння знань із цих галузей права давало змогу студентам Львівського університету здобути ґрунтовну юридичну освіту.

Розділ 4 «Організація навчально-наукового процесу на юридичному факультеті в 1871–1939 роках – основа виокремлення головних наукових шкіл» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 4.1 «Особливості формування кафедральної структури та навчальні курси на юридичному факультеті Львівського Францисканського університету в 1871–1918 роках» з'ясовано, що до 1871 р. мовою викладання і навчання на юридичному факультеті Львівського університету була переважно німецька, що пояснювалось державною мовною політикою австрійського уряду, а також, деякою мірою, недостатньою кількістю наукової та навчальної літератури з головних юридичних дисциплін українською і польською мовами. Після того, як 1871 р. основними мовами в Королівстві Галичини та Лодомерії визнали українську та польську, австрійська влада дозволила перетворити Львівський університет на утраквістичний (двомовний) українсько-польський вищий навчальний заклад. Проте оскільки

керівні посади в Королівстві Галичини та Лодомерії обіймали поляки, завдяки їхньому тиску Львівський університет було майже повністю полонізовано. Ця обставина стала причиною початку боротьби за Український університет у Львові.

Від другої половини XIX ст. кількість викладачів-поляків на юридичному факультеті Львівського університету стрімко зростала. Із 1880-х років юридичний факультет Львівського університету поповнився новими викладачами, які в майбутньому принесли йому славу одного з провідних центрів розвитку юриспруденції.

У підрозділі 4.2 «Наукові дослідження в галузі права у Львівському університеті міжвоєнного періоду (1919–1939)» з'ясовано, що після розпаду Австро-Угорської імперії 1918 р. Львівський університет підпорядкувала своїй владі відновлена Польща. Його офіційна назва звучала так: «Університет Яна Казимира у Львові». У структурі цього вищого навчального закладу функціонував юридичний факультет, на якому викладали відомі польські юристи О. Бальцер, Е. Тіллер, Ю. Макаревич та ін. Деякі з них мали українське походження.

У 1919–1920 роках усі українські кафедри Львівського університету, зокрема й на юридичному факультеті, було ліквідовано. З-поміж українських юристів викладачем Університету Яна Казимира у Львові залишився лише П. Стебельський, який став читати лекції польською мовою. До другої половини 1920-х років Львівський університет був суто польським вищим навчальним закладом, доступу до якого українська молодь фактично не мала. Тому українська інтелігенція Східної Галичини утворила приватний український університет – Український таємний університет у Львові, який, попри репресивні заходи польської влади, функціонував у 1921–1925 роках. На юридичному (правничому) факультеті Українського таємного університету у Львові викладали видатні українські правники, зокрема Володимир Вергановський, Євген Давидяк. Більшість з них закінчили юридичний факультет Францисканського університету і згодом викладали на юридичному факультеті Львівського державного університету імені Івана Франка.

У другій половині 1920-х – у 1930-х роках Університет Яна Казимира у Львові перетворився на один з найпотужніших юридичних центрів міжвоєнної Польщі. Юридичний факультет був найбільшим в університеті. У 1930–1939 роках у його складі було створено також спеціальні студії, зокрема судові, дипломатичні, економіко-адміністративні, а згодом окремі адміністративні, фінансові та економічні студії. У міжвоєнний період у Львівському університеті набула розвитку низка наукових напрямів юридичного спрямування, які можна вважати науковими школами. Це, зокрема, римське право (Л. Пінінський, М. Хлямтач та ін.), канонічне право (В. Абрагам, Л. Гальбан та ін.), історія права (О. Бальцер, П. Домбковський та ін.), цивільне право та процес (Р. Льоншан де Бер'є, Й. Аллерганд та ін.),

кримінальне право (Ю. Макаревич, Б. Лукомський та ін.), міжнародне право (Л. Ерліх, К. Гофман та ін.), міжнародне приватне право (К. Пшибиловський та ін.), загальне та польське політичне право (Е. Дубанович та ін.), політична економіка (С. Грабський та ін.), торговельне та вексельне право (А. Долінський, М. Аллерганд та ін.), адміністративне право (З. Паздро та ін.).

Розділ 5 «Особливості наукової діяльності юридичного факультету Львівського університету наприкінці ХІХ – у першій третині ХХ ст.» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 5.1 *«Дослідження в галузі історії держави і права»* з'ясовано, що такі наукові школи юридичного факультету Львівського університету останньої чверті ХІХ – першої третини ХХ ст., як школа історії держави і права Польщі, України та інших слов'янських земель, школа історії держави і права неслов'янських народів, школа канонічного права та школа римського права, можна об'єднати в єдиний науковий напрям *«Історія держави і права»*. Адже об'єкти дослідження, а подекуди й предмети дослідження цих наукових шкіл часто перетинаються.

У підрозділі 5.2 *«Наукові дослідження в галузі кримінального права та судової медицини»* встановлено, що окремі наукові школи кримінального права та судової медицини доцільно об'єднати в науковий напрям *«Кримінальне право та судова медицина»*, адже їхні представники досліджували проблеми, пов'язані з кримінальним правом і криміналістикою.

У підрозділі 5.3 *«Наукові досягнення в галузі цивільного права та процесу»* з'ясовано, що цивільне право та процес як науковий напрям розвивались у Львівському університеті з 1784 р. Серед учених-цивілістів кінця ХVІІІ – першої половини ХІХ ст. були Б. Борзага, А. Пфлегер, Й. Вінівартер, І. Грасль, К. Гюттнер. У 1860-х роках дослідження у сфері цивільного права та процесу здійснювали О. Лопушанський та А. Горак.

У підрозділі 5.4 *«Інші напрями юридичної науки (міжнародне право, фінансове, торговельне та вексельне право, політичне право, адміністративне право)»* доведено, що в останній чверті ХІХ – у першій третині ХХ ст. на юридичному факультеті Львівського університету розвивались, зокрема, такі наукові школи, як міжнародне право (Г. Рошковський, Л. Ерліх та ін.), міжнародне приватне право (К. Пшибиловський та ін.), фінансове, торговельне та вексельне право (А. Долінський, М. Аллерганд та ін.), політичне право (С. Стажинський, Е. Дубанович та ін.) та адміністративне право (З. Паздро та ін.). Ці наукові напрями мали свої витоки на юридичному факультеті Львівського університету ще наприкінці ХVІІІ – у першій половині ХІХ ст.

ВИСНОВКИ

У дослідженні здійснено спробу дати цілісну картину історії юридичної науки та освіти на юридичному факультеті Львівського університету: висвітлено загальні закономірності, правові цінності, проблеми розвитку,

природу і призначення юридичної науки та освіти, їх підпорядкованість загальній історії держави і права України.

Процес інституціоналізації та організації юридичної освіти і науки у Львівському університеті зумовлений історико-правовим процесом на західноукраїнських землях у складі Речі Посполитої, Австрійської та Австро-Угорської монархії, міжвоєнної Польщі (II Речі Посполитої). Подією, з якою пов'язують початок розвитку юридичної освіти та науки, стало заснування в 1661 р. Львівського університету. Фактично, упродовж 1661–1773 років юридичного факультету не було створено у структурі університету, а викладання юридичних дисциплін обмежувалось курсами канонічного права та частково римського.

Потреба в розвитку Королівства Галичини та Лодомерії як складової Австрійської монархії спонукала імператора Йосифа II 1784 р. відновити діяльність Львівського університету. Згідно з його привілеєм у Львівському університеті було створено юридичний факультет. Скеровані до новоствореного закладу професори А. Пфлегер, Б. Борзага, Я. Аброз, Д. Кьофіль сприяли організаційному оформленню освітньої та наукової діяльності юридичного факультету. Було створено кафедри природного права, права народів та інституцій, цивільного, пандектного та кримінального права, канонічного права, політичних учень і австрійського законодавства, які відображали головні напрями розвитку юридичної освіти та науки наприкінці XVIII ст. Подальші організаційні зміни, серед яких і перетворення Львівського університету на утравістичний (двомовний) навчальний заклад, і тимчасова зміна його статусу на ліцей, відтак юридичного факультету на юридичні студії, і розширення до 1870 р. кафедральної структури юридичного факультету, засвідчили хоч і суперечливий, але поступальний розвиток юридичної освіти і науки в Галичині. Важливою складовою цього розвитку стала діяльність українських викладачів і студентів юридичного факультету, зосереджена на двох кафедрах з українською мовою викладання: кафедрі цивільного процесу і кафедрі кримінального права і процесу, створених у 1860-х роках.

Зміни статусу юридичного факультету та його структури безпосередньо впливали на викладацький склад. У XVIII – першій половині XIX ст. серед викладачів юридичного факультету переважали вихідці з австрійських, чеських, словенських земель, представники знаних європейських університетів Відня, Граца, Оломоуца та Любляни. Свою посаду у Львівському університеті австрійці, чехи чи словенці зазвичай вважали тимчасовою – сходиною до викладацької кар'єри в інших університетах або до державних посад вищих чиновників. Саме із цієї причини лише одиниці із зазначених професорів зробили помітний внесок у розвиток юридичної освіти та науки на юридичному факультеті Львівського університету першого періоду його існування. Лише з 1810-х років, а особливо – з другої половини XIX ст. професорами та завідувачами кафедр юридичного факультету Львівського

університету стали призначати його вихованців, серед перших були М. Нападевич, А. Фангор і Й. Зельонацький та ін.

Тільки з другої половини XIX ст., коли практика обіймання професорських посад на юридичному факультеті Львівського університету його вихованцями стала звичним явищем, почали формуватись наукові школи юридичного спрямування Львівського університету. Цьому сприяло розширення практики асистентських посад (що наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст. траплялося зрідка). Асистенти були помічниками професорів, допомагали їм у науковій і викладацькій роботі, переймаючи від них досвід та наукові погляди.

Юридичний факультет був найбільшим у Львівському університеті. Його навчальні програми в 1784–1939 роках охоплювали всі основні галузі юридичної науки, що давало змогу студентам здобувати ґрунтовну юридичну освіту. У 1930-х роках на юридичному факультеті діяли також спеціальні юридичні студії, зокрема судові, дипломатичні, економіко-адміністративні (згодом окремі адміністративні, фінансові та економічні студії), на яких студенти-юристи могли здобути другу вищу освіту.

Із другої половини XIX ст. у Львівському університеті існували наукові семінари, які сприяли формуванню у студентів юридичного факультету наукового світогляду, вміння проводити наукові дослідження, а отже, формували зі студентів науковців. У міжвоєнний період семінари було перетворено на наукові інститути, структура яких була досить розгалуженою. Саме на базі наукових семінарів, згодом – наукових інститутів юридичного факультету Львівського університету в останній чверті XIX – у першій третині XX ст. сформувались юридичні наукові школи Львівського університету, з-поміж них: історія держави і права Польщі, України та інших слов'янських земель (О. Бальцер, А. Віняж та ін.), історія держави і права неслов'янських народів (О. Бальцер, П. Домбковський та ін.), канонічне право (Ю. Кашніца, В. Абрагам та ін.), римське право (Ф. Жрудловський, С. Шаховський та ін.), кримінальне право (І. Добрянський, Ю. Макаревич та ін.), судова медицина (Л. Вахгольц і В. Серадзький, Б. Лукомський та ін.), цивільне право (Е. Тіллер, Т. Косінський та ін.), цивільний процес (К. Стефко, Й. Аллерганд та ін.), міжнародне право та міжнародне приватне право (Л. Ерліх, К. Пшибиловський та ін.), фінансове, торговельне та вексельне право (Т. Пілят, М. Аллерганд та ін.), політичне право (С. Стажинський, Е. Дубанович та ін.), адміністративне право (З. Паздро та ін.). Названі наукові школи можна згрупувати в такі наукові напрями, як історія держави і права, кримінальне право та судова медицина, цивільне право та процес й інші напрями юридичної науки, витоки яких на юридичному факультеті Львівського університету можна датувати кінцем XVIII – першою половиною XIX ст.

Дослідження з історії польського права започатковані у Львівському університеті на початку XIX ст. зі створенням кафедри польського права,

торговельного та вексельного права і процесу (завідувач Я. Добжанський). У 1850–1880-х роках історію польського права вивчав на юридичному факультеті Львівського університету А. Фангор. Саме Я. Добжанський і А. Фангор були попередниками О. Бальцера та його учнів у дослідженні історії держави і права Польщі. Проте О. Бальцер розширив тематику історико-правових досліджень і на інші народи, сформувавши наукову школу історії держави і права Польщі, України та інших слов'янських земель. Її представники в основу досліджень поклали критичне опрацювання першоджерел та обґрунтували ідею витоків законодавства Польщі, інших слов'янських держав, зокрема й Київської Русі, зі звичаєвого права поляків, українців та інших слов'ян. Науковий доробок представників цієї школи сучасні науковці-правники можуть використати для розробки курсів зі звичаєвого права українців, а також з історії держави і права України.

Дослідження з історії німецького права, зокрема магдебурзького права, у другій половині XIX ст. розпочали на юридичному факультеті Львівського університету Ф. Бішоф і Г. Бруннер. Саме Ф. Бішоф у 1850–1860-х роках на юридичному факультеті Львівського університету започаткував наукове дослідження права львівських вірмен, згодом його продовжив О. Бальцер. До наукових зацікавлень представників наукової школи історії держави і права неслов'янських народів належала передусім історія німецького права та права вірмен. Їхні праці можуть бути корисними для дослідження історії права різних національних громад на теренах західноукраїнських земель, зокрема витоків норм магдебурзького права, наданого їм містам Галичини та Волині, зокрема Львову; історії права львівських вірмен; побутування т. зв. волоського права в західноукраїнських селах в епоху Середньовіччя – Нового часу.

Канонічне право було об'єктом вивчення та дослідження викладачів юридичного факультету від часу його заснування. Наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст. над цією проблематикою працювали Я. Амброз, Ф. Зоммаруга та ін. Проте їхні дослідження не були комплексними і систематизованими. Лише в останній чверті XIX – у першій третині XX ст. набуло розвитку наукове дослідження в галузі канонічного права на юридичному факультеті Львівського університету. Цьому сприяли Ю. Кашніца, В. Абрагам та інші науковці, об'єктом дослідження яких були організація та розвиток інститутів римо-католицької Церкви на польських та українських етнічних землях.

Римське право було надзвичайно важливим напрямом наукових досліджень викладачів юридичного факультету Львівського університету від часу його створення. Серед дослідників римського права наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст. на юридичному факультеті Львівського університету були Б. Борзага, Ф. Маркс та ін. Одним із найславетніших експертів з римського права в цей час став А. Гаймбергер. У 1850–1860-х роках римське

право на юридичному факультеті Львівського університету розвивав Й. Зельонацький. Утім лише в останній третині XIX – у першій третині XX ст. на юридичному факультеті Львівського університету виникла наукова школа римського права, представлена Ф. Жрудловським, С. Шаховським та ін.

Кримінальне право у Львівському університеті досліджували та вивчали з 1784 р. завдяки зусиллям Б. Борзаги, М. Фюгера та ін. У другій половині XIX – на початку XX ст. наукові погляди учених-криміналістів Львівського університету полягали в таких принципах класичної юридичної наукової школи, як усне провадження та гласність судового процесу під час розгляду справи та в ході оскарження вироку; визнання попереднього розслідування таємною протокольною процедурою; введення принципу змішаного судочинства; гарантія обвинуваченому дотримання права не давати показів проти себе; затримання підозрюваного лише на підставі відповідного ордеру тощо. Важливо зазначити, що покарання, на думку тогочасних криміналістів, не мало на меті виправити злочинця, а лише ізолювати його від суспільства.

Натомість у наукових працях представників наукової школи кримінального права кінця XIX – першої третини XX ст., зокрема Ю. Макаревича, простежується вплив соціологічної школи права. Вони дотримувались поглядів, що непрямий умисел потрібно трактувати як недбалість та легковажність, підбурювання та пособництво варто розглядати як спонтанні форми скоєння злочину, а не як участь у чужому злочині. Вплив соціологічної школи права на представників наукової школи Ю. Макаревича простежується і в підтриманні з їхнього боку принципу індивідуалізації під час оцінювання покарання, а також принципів надзвичайного пом'якшення та надзвичайного збільшення покарання, пропагування введення різних запобіжних заходів.

Розвиток цивільного права як наукового напряму наприкінці XVIII ст. у Львівському університеті був зумовлений потребою розробки цивільного кодексу Австрії. До цього процесу залучалися професори-цивілісти юридичного факультету Львівського університету, зокрема Б. Борзага. Відомими цивілістами Львівського університету першої половини XIX ст. були Й. Вінівартер, І. Грасль, К. Гюттнер, О. Лопушанський, А. Горак. Австрійське цивільне право розвивалося під впливом німецького права, зокрема норм Цивільного уложення Пруссії 1794 р., принципів, закладених у Цивільному кодексі Франції 1804 р., пандектному праві та праві деяких австрійських провінцій. Цивілісти Львівського університету XIX ст. працювали переважно над питаннями сімейного й опікунського права, майнового права, приватного права.

В останній чверті XIX – у першій третині XX ст. науковий напрям «Цивільне право та процес» на юридичному факультеті Львівського університету представляло чимало науковців (О. Огоновський, Р. Лшонан де Бер'є,

Е. Тілля, К. Стефко та ін.). Він поділяється на декілька наукових шкіл, основними з яких є наукова школа цивільного права Р. Льоншана де Бер'є і Е. Тілля та наукова школа цивільного процесу К. Стефка.

Р. Льоншан де Бер'є та Е. Тілля були референтами Кодифікаційної комісії Цивільного кодексу міжвоєнної Польщі, під час підготовки якого виклали свої погляди на проблеми польського цивільного права, зокрема на зобов'язальне право. На погляди цих учених вплинули положення цивільних кодексів таких тогочасних держав, як Німеччина, Австрія, Швейцарія, Франція та Японія. Е. Тілля одним з перших у польській юридичній науці звернув увагу на права винахідників. До наукових інтересів К. Стефка належали питання, що лежали на перетині цивільного й міжнародного права.

Серед наукових концепцій представників інших напрямів юридичної науки, які розвинулись у Львівському університеті в останній чверті XIX – у першій третині XX ст., варто акцентувати увагу на представникові наукової школи фінансового, торговельного та вексельного права А. Долінському, який розмежовував три системи торговельного права: об'єктивну, суб'єктивну та змішану (об'єктивно-суб'єктивну), а також на представникові наукової школи міжнародного права та міжнародного приватного права К. Пшибилівському, який визначав міжнародне приватне право як загальні норми, що розмежовані у сфері приватно-правних відносин у різних державах.

До наукових шкіл юридичного факультету Львівського університету останньої чверті XIX – першої третини XX ст. належали не лише поляки, а й українці, зокрема викладачі і Францисканського університету (наприклад, В. Вергановський, О. Огоновський) та Університету Яна Казимира у Львові (наприклад, П. Стебельський), і Українського таємного університету у Львові (Є. Давидяк та ін.). Це дозволяє спростувати поширений у науковій літературі стереотип про львівські юридичні наукові школи як суто польські. Насамперед їх потрібно трактувати як юридичні наукові школи Львівського університету, для якого наприкінці XVIII – у першій третині XX ст. було характерне поєднання внесків багатьох національностей у розвиток науки.

Історичним результатом розвитку юридичної освіти та науки у Львівському університеті у XVII – середині XX ст. є створення юридичної школи, здатної відповідати вимогам і викликам часу, навчати і виховувати, формувати професійне юридичне середовище, необхідне для становлення правової держави та права.

Збагачена усталеними традиціями сучасна юридична школа Львівського університету має на меті науково та професійно забезпечити реформування, якісне оновлення, становлення правової системи України, сформувати освітнє та наукове середовище за європейськими, зокрема історичними, зразками.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Кахнич В. С. Розвиток правової науки та освіти на юридичному факультеті Львівського університету за часів Австрії та Австро-Угорщини / В. С. Кахнич // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2010. – Вип. 50. – С. 66–71.
2. Кахнич В. Видатний цивіліст юридичного факультету Львівського університету Ернест Тіллер (1846–1926) / В. Кахнич // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2010. – Вип. 51. – С. 35–39.
3. Кахнич В. Професор О. Бальцер в історії юридичного факультету Львівського університету / В. Кахнич // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. – 2010. – Вип. 3. – С. 65–72.
4. Кахнич В. Передумови заснування Львівського університету / Володимир Кахнич // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2011. – Вип. 52. – С. 64–70.
5. Кахнич В. Стажинський Станіслав – видатний конституціоналіст юридичного факультету Львівського університету / В. Кахнич // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2011. – Вип. 53. – С. 50–55.
6. Кахнич В. Казимир Пшибиловський – видатний історик права Львівського університету (1900–1987) / В. Кахнич // Право України. – 2011. – № 11/12. – С. 283–289.
7. Кахнич В. Формування освіти та науки на юридичному факультеті Львівського університету / Володимир Кахнич // Актуальні питання державотворення в Україні очима молодих учених : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих учених Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка (м. Київ, 23–24 квітня 2009 р.). – К., 2009. – Ч. 1. – С. 56–57.
8. Кахнич В. Виникнення Львівського університету та юридичного факультету у його структурі у другій половині XVII ст. / Володимир Кахнич // Правова система, громадянське суспільство та держава : матер. VIII Міжнар. студент.-аспірант. наук. конф. (м. Львів, 24–26 квітня 2009 р.). – Львів : Юрид. фак. Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка. – 2009. – С. 32–34.
9. Кахнич В. Професор Освальд-Мар'ян Бальцер (Balzer) на шпальтах записок наукового товариства ім. Т. Шевченка / Володимир Кахнич // Актуальні проблеми історії держави і права країн Центрально-Східної Європи (присвячена 150-річчю від дня народження О. Бальцера) : матер. Міжнар. наук. конф. (м. Львів, 24–25 квітня 2009 р.) – Львів : Юрид. фак. Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка. – 2009. – С. 108–110.
10. Кахнич В. Походження та виникнення західноєвропейської освіти та науки на юридичному факультеті Львівського університету / В. Кахнич // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні : матер. XVI

регіон. наук.-практ. конф. (м. Львів, 8–9 лютого 2010 р.). – Львів : Юрид. фак. Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка. – 2010. – С. 60–61.

11. Кахнич В. Володимир Старосольський – відомий львівський адвокат / Володимир Кахнич // Актуальні питання державотворення в Україні очима молодих учених : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих учених Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка (м. Київ, 23 квітня 2010 р.). – К., 2010. – Ч. 1. – С. 83–84.

12. Кахнич В. Юридичний факультет в історії Львівського університету (1661–1919 рр.) / Володимир Кахнич // Актуальні проблеми прав людини, держави та правової системи : матер. IX Міжнар. студент.-аспірант. наук. конф. (м. Львів, 14–16 травня 2010 р.) – Львів : Юрид. фак. Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка. – 2010. – С. 52–54.

13. Кахнич В. Конституція Пилипа Орлика 1710 року як основа запровадження конституційної школи в Україні / Володимир Кахнич // Конституція Пилипа Орлика 1710 р. – визначна пам'ятка українського права : матер. студент.-аспірант. наук. конф. (присвячена 300-річчю прийняття Конституції гетьмана Пилипа Орлика) (м. Львів, 28 квітня 2010 р.). – Львів : Юрид. фак. Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка. – 2010. – С. 26–27.

14. Кахнич В. Видатна постать Львівського університету – Пшемислав Домбковський / Володимир Кахнич // Професор Володимир Семенович Кульчицький – видатний історик права Львівського національного університету імені Івана Франка : матер. аспірант.-студент. наук. конф. (присвячена пам'яті проф. В. С. Кульчицького) (м. Львів, 22 грудня 2010 р.). – Львів : Юрид. фак. Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка. – 2011. – С. 23–24.

15. Кахнич В. С. Юридична наука у Львівському університеті в XVIII ст. / В. С. Кахнич // Наукова спадщина професора В. С. Кульчицького і сучасність : матер. XXIV Міжнар. історико-правової конф. (м. Львів, 28 квітня – 1 травня 2011 р.). – Львів : Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка. – 2011. – С. 389–394.

16. Кахнич В. Юридична наука у Львівському університеті в період Другої світової війни / Володимир Кахнич // Актуальні проблеми прав людини, держави та правової системи : матер. X Міжнар. студент.-аспірант. наук. конф. (м. Львів, 6–8 травня 2011 р.). – Львів : Юрид. фак. Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка. – 2011. – С. 50–51.

17. Кахнич В. С. Леонід Пайпер як учасник судових процесів (1865–1942 рр.) / В. С. Кахнич // Судова влада в Україні і світі: історія, сучасність, перспективи розвитку : матер. XXV Міжнар. історико-правової конф. (м. Саки, 16–18 вересня 2011 р.). – К ; Сімферополь : СМД, 2011. – Ч. 1. – С. 412–417.

18. Кахнич В. Діяльність конституційної школи права у Львівському університеті / В. Кахнич // Актуальні проблеми теорії та історії прав людини, права і держави : матер. Міжнар. щорічної наук. конф. молодих вчених, аспірантів і студентів (присвячена пам'яті видатних вчених-юристів П. О. Не-

дбайла, О. В. Сурілова, В. В. Копейчикова) (м. Одеса, 18–19 листопада 2011 р.). – Одеса : Фенікс, 2011. – С. 40–42.

19. Кахнич В. С. Казимир Пшибиловський – відомий вчений юридичного факультету Львівського університету / В. С. Кахнич // Проблеми становлення і розвитку правової системи України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 25–26 листопада 2011 р.). – Х. : ГО Асоціація аспірантів-юристів. – 2011. – Т. 1. – С. 11–14.

20. Кахнич В. Діяльність історико-правової школи права на юридичному факультеті Львівського університету / В. Кахнич // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні : матер. XVIII регіон. наук.-практ. конф. (м. Львів, 26–27 лютого 2012 р.) – Львів : Юрид. фак. Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка. – 2012. – С. 79–81.

АНОТАЦІЯ

Кахнич В. С. Становлення і розвиток правової освіти та науки на юридичному факультеті Львівського університету (XVII–XX ст.): історико-правове дослідження. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. – Національний університет «Львівська політехніка» Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Львів, 2012.

У дисертації на підставі аналізу архівних матеріалів та наукової літератури досліджено правову природу, історію становлення і розвитку правової освіти та науки на юридичному факультеті Львівського університету в XVII–XX ст. Встановлено та проаналізовано період заснування Львівського університету та курси права у його навчальних програмах у 1661–1773 рр. Розкрито процес утворення та розвитку юридичного факультету Львівського університету: кафедральну структуру, професорсько-викладацький склад, наукові праці в 1784–1871 рр. З’ясовано особливості організації навчально-наукового процесу на юридичному факультеті в 1871–1939 рр. як основи вивчення головних наукових шкіл.

Ключові слова: правова освіта, правова наука, юридичний факультет, Львівський університет.

АННОТАЦИЯ

Кахнич В. С. Становление и развитие правового образования и науки на юридическом факультете Львовского университета (XVII–XX вв.): историко-правовое исследование. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.01 – теория и история государства и права; история политических и правовых учений. – Национальный университет

«Львовская политехника» Министерства образования и науки, молодежи и спорта Украины, Львов, 2012.

В диссертации на основе анализа архивных материалов и научной литературы исследовано правовую природу, историю становления и развития правового образования и науки на юридическом факультете Львовского университета в XVII–XX вв. Исследован период основания Львовского университета и курсы права в его учебных программах в 1661–1773 годах. Раскрыто процесс образования и развития юридического факультета Львовского университета: кафедральную структуру, профессорско-преподавательский состав, научные работы в 1784–1871 годах. Исследованы особенности организации учебно-научного процесса на юридическом факультете в 1871–1939 годах как основания выделения видных научных школ.

Ключевые слова: правовое образование, правовая наука, юридический факультет, Львовский университет.

SUMMARY

Kahnych V. S. Formation and development of legal education and science at the Faculty of Law of Lviv National University (XVII–XX centuries): Historical and legal research. – On the rights of manuscript.

Thesis for the scientific degree of a Candidate of Law Science in the field 12.00.01 – Theory of state and law; history of political and juridical theories. – National University «Lvivska Polytechnika» Ministry of Education, Youth and Sports of Ukraine, Lviv, 2012.

On the basis of analysis of archival material and scientific literature, the legal nature, the origins and development of legal education and science at the Faculty of Lviv National University in XVII–XX centuries are investigated. The period of Lviv University founding and the establishment of law courses in its training programs in 1661–1773 are researched. It is shown the formation and development of the law faculty of Lviv National University, in separate, its cathedral structure, faculty, research work in 1784–1871. With the purpose to improve the situation for the effective administration of the Kingdom of Galicia and Lodomeria, the Austrian Emperor Joseph II in 1784 restored Lviv University. The Faculty of Law was established at the University under his privilege, the goal of the faculty was education of trained and professional bureaucratic apparatus of the Kingdom of Galicia and Lodomeria.

To organize educational and scientific process at the newly established Faculty of Law of University of Lviv, the prospective professors and lawyers, students of the leading contemporary experts in the field of jurisprudence K. Martin and J. Zonnenfels were sent to the University. Among them A. Pfleher was (the first head of the department of natural law, law of nations and institutions), B. Borzaha (the first head of the department of civil and criminal law), J. Ambros

(the first head of the canon law department) and D. Kofil (the first head of the department of political studies and Austrian law). The mentioned four departments were the first chairs at the newly established Faculty of Law, the first dean of which B. Borzaha was.

The features of educational and scientific process at the Faculty in 1871–1939 are investigated as a basis for distinguishing its major schools. The basic features of scientific activity of the law faculty at Lviv University in the late nineteenth - the first third of the twentieth century are also established and analyzed.

The development of legal education and science at the University, unfortunately, took place under the conditions of political and ideological pressure of the state. Those conditions hampered their development and partially isolated them from the world of legal thought. However, there are strong grounds to consider that legal education and legal science of the University has deep roots and tradition of its own development. Relevance of the research is dictated by the necessity of a scientific understanding of this tradition.

Key words: legal education, legal science, Faculty of Law, University of Lviv.

Підписано до друку 8.05.2012. Формат 60×84/16.
Папір друкарський. Ум. друк. арк. 0,9.
Зам. № 68. Наклад 100 пр.

Видавництво «ПАІС»
Регістраційне свідоцтво ДК № 3173 від 23 квітня 2008 р.
вул. Гребінки 5, оф. 1, м. Львів, 79007
тел.: (032) 225-60-14, (032) 272-83-98
e-mail: pais@mail.lviv.ua; <http://www.pais.com.ua>